

Ouder en wijzer

Behoeftegericht werken kent geen leeftijdsgrens

Over de orthopedagoog in de ouderenzorg

Mieke van der Horn (orthopedagoog-generalist)

September 2022

Opdracht

- Wat zijn de 10 belangrijkste dingen/elementen in je leven?
- Wat geeft je leven zin?
- Wat draagt bij aan je levensgeluk?

Vroeger was
alles beter?
Of niet?

Vormen van zorg

- Thuiszorg/wijkverpleging
- Verzorgingscentrum/woonzorgcentrum
- Verpleeghuiszorg: somatisch en psychogeriatrisch
- Kleinschalig wonen
- Geriatrische revalidatiezorg
- Overbruggingszorg
- Dagbehandeling/dagbesteding

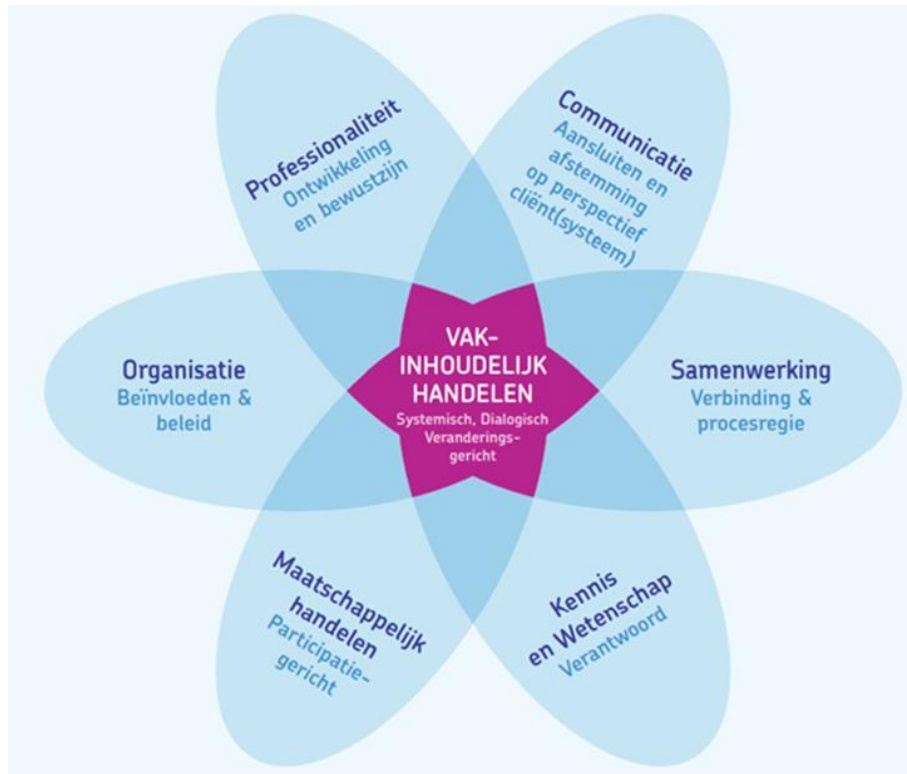
Ouderenzorg

- Een groeiend werkdomein voor de orthopedagoog-generalist.
- In de gehele gezondheidszorg is sprake van een paradigmashift; van 'verzorgen' naar 'zorgen dat mensen voor zichzelf zorgen'. Het uitgangspunt is **preventie en gericht op welzijn** in plaats van ziekte.
- De orthopedagoog-generalist is de deskundige bij uitstek om cliënten ook na hun 18e levensjaar te (blijven) begeleiden. Zowel in algemene en preventieve zin als wanneer het gaat om interventies in meer complexe situaties.
- Ouderen belanden op latere leeftijd soms opnieuw in een **afhankelijkheidsrelatie** (vergelijkbaar met VG).

Ouderenzorg vs. Gehandicaptenzorg

- De stoornis is blijvend (verstandelijke beperking en dementie) en is niet 'weg te behandelen'.
- Behandelen in de context i.p.v. individuele behandeling: doelstelling gehandicaptenzorg het gewone leven ervaren (participatie), doelstelling ouderenzorg: zo lang (maar vooral goed) mogelijk zelfstandig thuis wonen en zoveel mogelijk kwaliteit van leven in de laatste levensfase.
- Zorgteam/begeleidingsteam is je instrument (mediatie).
- Omgevingszorg (fysieke en sociale omgeving).
- Systemisch werken (VGZ: ouders, brusjes betrekken, OZ: partner, kinderen betrekken).

Beroepscompetenties orthopedagoog- generalist (vs. GZ-psycholoog)

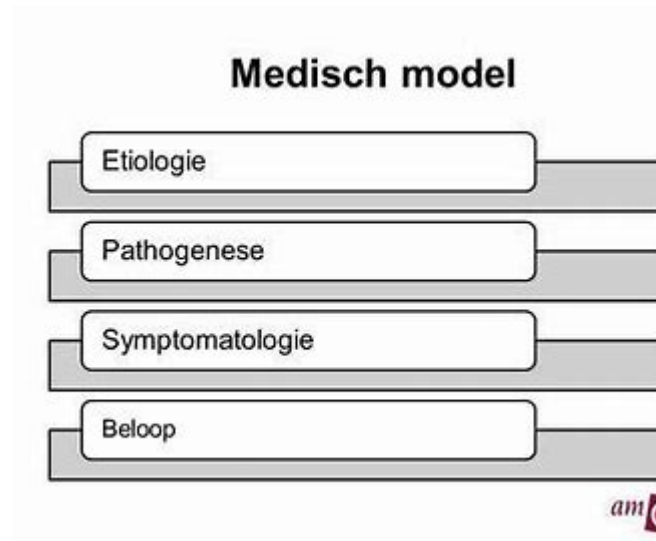
Ontwikkelingen in de ouderenzorg

1. Ouder worden doe je thuis ('Langer Thuis' en 'WOZO')
2. Persoonsgerichte zorg
3. Meer gebruik van technologie
4. Rol en functie zorgprofessional verandert
5. Kennis opdoen en delen (noodzakelijk)

Trends in de ouderenzorg 2018-2030

1. Aantal ouderen neemt toe
2. Ouderen veranderen
3. Tekort aan mantelzorgers en professionals
4. Aard van de zorg verandert
5. Kwetsbare ouderen

Transitie van het medisch model naar het welzijnsmodel

Medisch model?

- Is er een (wekelijkse) (artsen)visite? Is er een medisch secretariaat?
- Spreken we over opname (i.p.v. komen wonen)?
- *Verwijzen* we naar behandelaars? Behandelen vs. het gewone leven?
- Spreken we over een afdeling (i.p.v. laatste thuis/huis)?
- Dragen de zorgmedewerkers een uniform?
- Is de rapportage voornamelijk gericht op eten, poepen, plassen, slapen, (bloeddruk)metingen (of wordt er gerapporteerd op welzijn)?
- Is er een ontmoedigingsbeleid voor alcohol en roken?

Filmfragment
behoeftegericht
werken

Definitie Gezondheid

Definitie WHO sinds 1948:

"Gezondheid is een toestand van compleet welbevinden -lichamelijk, psychisch en sociaal- en niet alleen de afwezigheid van ziekte en gebreken."

Definitie Machteld Huber:

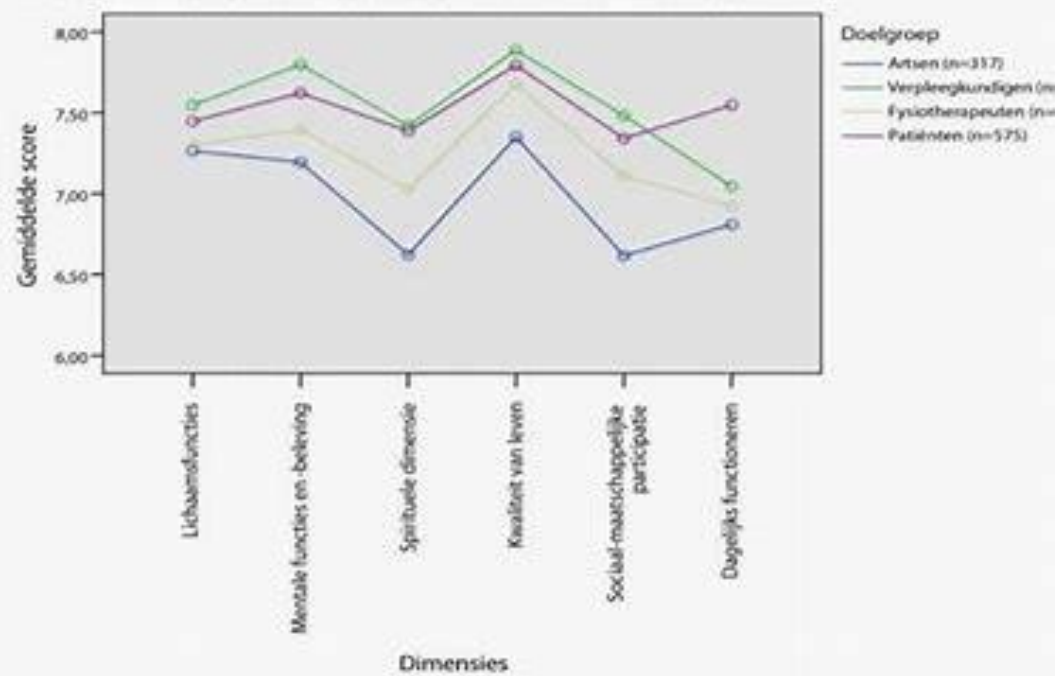
"Gezondheid als het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven."

Hoe belangrijk vindt men een bepaalde dimensie als onderdeel van gezondheid?

Gemiddelde score per dimensie voor de verschillende doelgroepen

Gemiddelde score per dimensie voor patiënten en behandelaars

Positieve gezondheid

MIJN POSITIEVE GEZONDHEID

- Zorgen voor jezelf
- Je grenzen kennen
- Kennis van gezondheid
- Omgaan met tijd
- Omgaan met geld
- Kunnen werken
- Hulp kunnen vragen

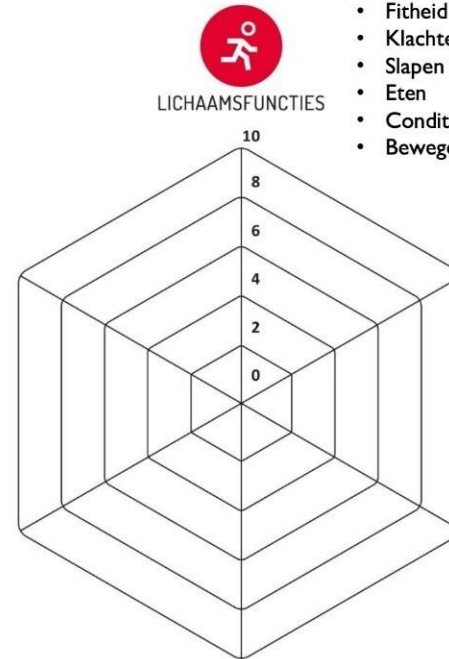

DAGELIJKS
FUNCTIONEREN

MEEDOEN

- Sociale contacten
- Serieus genomen worden
- Samen leuke dingen doen
- Steun van anderen
- Erbij horen
- Zinnige dingen doen
- Interesse in de maatschappij

LICHAAMSFUNCTIES

- Je gezond voelen
- Fitheid
- Klachten en pijn
- Slapen
- Eten
- Conditie
- Bewegen

MENTAAL
WELBEVINDEN

- Onthouden
- Concentreren
- Communiceren
- Vrolijk zijn
- Jezelf accepteren
- Omgaan met verandering
- Gevoel van controle

ZINGEVING

- Zinvol leven
- Levenslust
- Idealen willen bereiken
- Vertrouwen hebben
- Accepteren
- Dankbaarheid
- Blijven leren

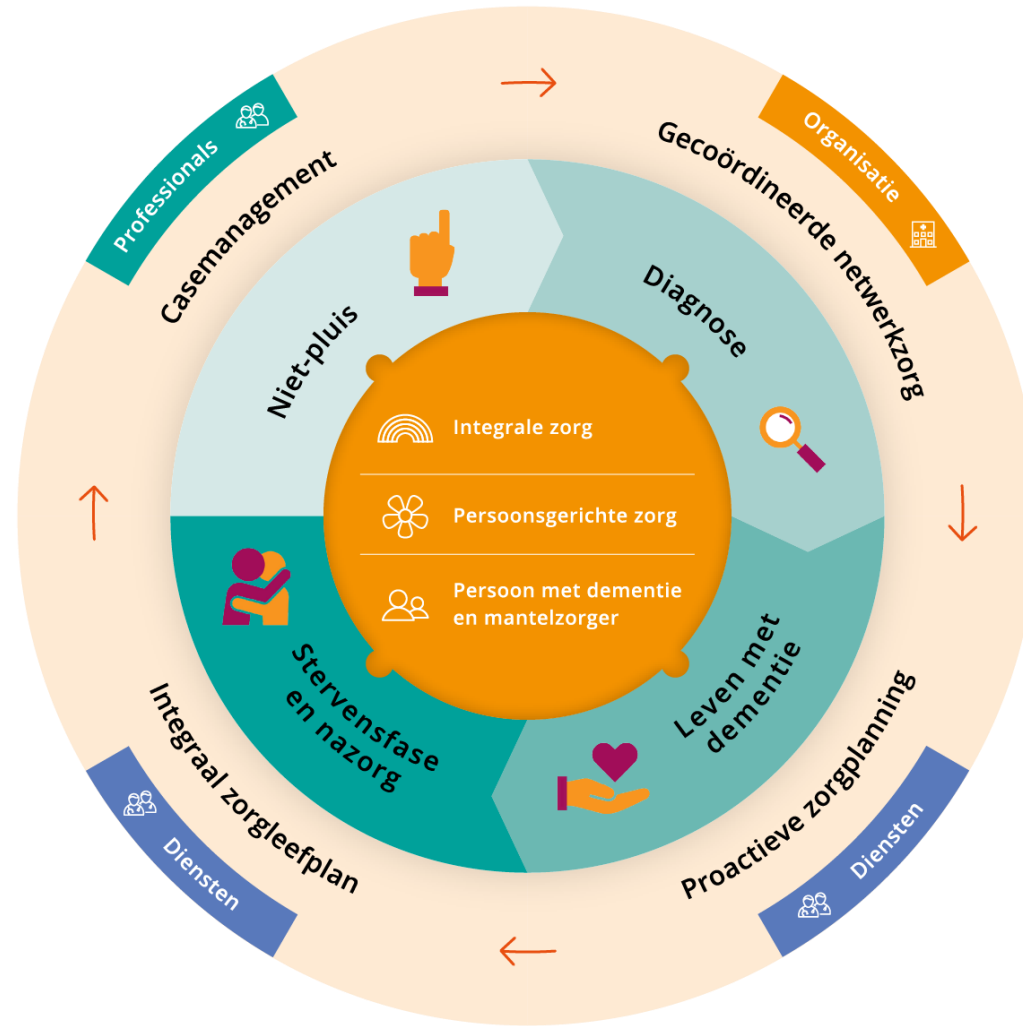
KWALITEIT VAN LEVEN

- Genieten
- Gelukkig zijn
- Lekker in je vel zitten
- Balans
- Je veilig voelen
- Hoe je woont
- Rondkomen met je geld

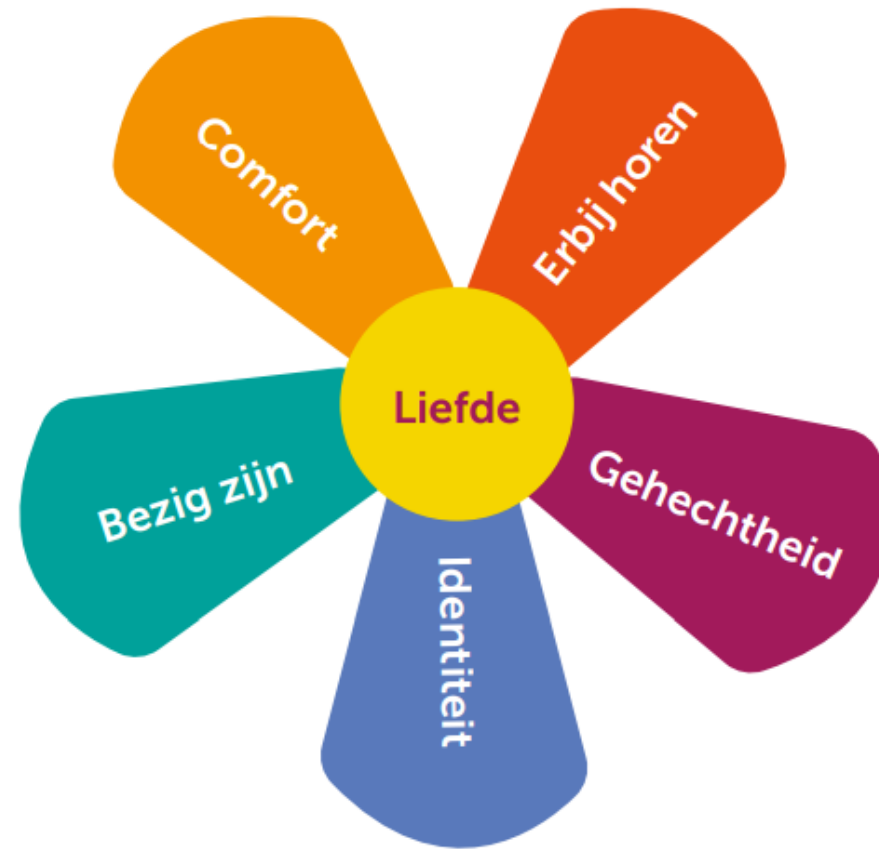
Veranderende
visie op
probleemgedrag

- Wat is je vertrekpunt: diagnose/stoornis of (onvervulde) menselijke behoeften?
- Wat is het doel van de behandeling: afwezigheid van probleemgedrag of kwaliteit van leven?
- Tendensen ouderenzorg in de omgang met complex gedrag vergelijkbaar met de ontwikkelingen in de VG (maar loopt 10 jaar achter).

Zorgstandaard Dementie

Behoeftegericht werken

Figuur 2.1 Basisbehoeften à la Kitwood

Personen met dementie hebben dezelfde psychologische en existentiële behoeften en verlangens als mensen zonder deze ziekte (zie figuur 2.1) (Kitwood, 1997, Brooker & Surr, 2005; Vermeiren, 2012; Wal, 2018). Deze behoeften en verlangens geven richting aan het bieden van persoonsgerichte zorg:

Positionering
gedragsweten
schappers

Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg

Samen leren en ontwikkelen

Samenwerkingspartners

Het WOZO-programma is tot stand gekomen na intensieve gesprekken en met bijdragen van tal van organisaties, te weten: De Seniorencoalitie (ANBO, KBOPCOB, NOOM, Koepel Gepensioneerden), Patiënten Federatie Nederland, LOC, Alzheimer Nederland, NLZorgtvoorElkaar, Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (nov), MantelzorgNL, Verpleegkundigen en verzorgenden Nederland (V&VN), Verenso, Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV), InEen, Sociaal Werk Nederland (SWN), Beter Oud, Aedes, ZorgthuisNL, ActiZ, Zorgverzekeraars Nederland (ZN), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), Zorginstituut Nederland (ZIN), Nederlandse Zorgautoriteit (NZa).

Discussie

- Wat kan de orthopedagoog betekenen voor de ouderenzorg?
- Wat kan de ouderenzorg leren van de gehandicaptenzorg (en andersom)?
- Kansen en belemmeringen